

15. 9. 2017

ID: 106364

Náklady řízení

Odměna za zastupování nepatří k nákladům řízení vždy, ale pouze v případech, které občanský soudní řád výslovně stanoví. Mezi tyto případy nepatří zastoupení podle § 26 o. s. ř., ani zastoupení obecným zmocněncem podle § 27 o. s. ř., nelze tedy mezi tyto případy zařadit ani zastoupení zástupcem vykonávajícím jinak profesi daňového poradce.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 4644/2015, ze dne 17.5.2017)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce J. D., zastoupeného JUDr. Ing. J.H., advokátem, se sídlem v P., proti žalované České republice – Ministerstvu financí, se sídlem v P., o 83 462 Kč, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 18 C 201/2010, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 31. 3. 2015, č. j. 15 Co 482/2014-144, tak, že dovolání žalobce proti výroku II a III rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 31. 3. 2015, č. j. 15 Co 482/2014-144, se zamítá. Dovolání žalobce proti výroku I rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 31. 3. 2015, č. j. 15 Co 482/2014-144, se odmítá.

Z odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Předmětem řízení bylo původně zaplacení částky 453 793 Kč se zákonným úrokem z prodlení od 25. 2. 2001 do zaplacení jako náhrady škody, která měla žalobci vzniknout v daňovém řízení v důsledku platebního výměru Finančního úřadu pro Prahu 5, č. j. 12345/02/005522/7372, ze dne 22. 3. 2002, na základě kterého nebyl žalobci vrácen nadměrný odpočet daně z přidané hodnoty ve výši 306 193 Kč, když platební výměr byl následně ve správním soudnictví zrušen, stejně jako následné rozhodnutí Finančního úřadu pro Prahu 5, č. j. 111322/09/005522108098, ze dne 12. 3. 2009, kterým bylo řízení zastaveno z důvodu uplynutí prekluzivní lhůty. Žalovaná částka byla představována jednak nadměrným odpočtem DPH, jednak náklady na zastoupení daňovým poradcem. O náhradě škody představované náklady na zastoupení daňovým poradcem bylo pravomocně rozhodnuto částečným rozsudkem. V průběhu řízení pak žalovaná uhradila žalobci nadměrný odpočet ve výši 306 193 Kč, takže žalobce vzal s ohledem na plnění žalované žalobu částečně zpět, řízení bylo v tomto rozsahu zastaveno a soud v řízení pokračoval pro částku 83 462 Kč představující kapitalizovaný úrok z prodlení od 1. 2. 2010 do 16. 8. 2013, tedy do dne úhrady nadměrného odpočtu.

2. Obvodní soud pro Prahu 1 (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 22. 5. 2014, č. j. 18 C 201/2010-108, uložil žalované zaplatit žalobci částku 8 816 Kč (výrok I), zamítl žalobu co do částky 74 646 Kč (výrok II) a uložil žalované zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení 75 320 Kč k rukám zástupce žalobce, kterým byl Ing. Z. B. jako obecný zmocněnec.

3. Dovoláním napadeným rozsudkem odvolací soud k odvolání žalobce i žalované potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku II o věci samé (výrok I), výrok o nákladech řízení změnil tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok II), a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

4. Ve věci samé se odvolací soud ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že „žalovaná uhrazením částky 74 646 Kč [vedle vrácení nadměrného odpočtu ve výši 306 193 Kč; poznámka dovolacího

soudu] splnila svoji povinnost uhradit úrok z prodlení v případě nesprávného úředního postupu ve smyslu § 251 odst. 1 zák. č. [280/2009](#) Sb. daňový řád. Podle § 254 odst. 1 daňového řádu úrok přiznaný podle ust. § 254 daňového řádu se započítává na přiznanou náhradu škody nebo přiznané zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu způsobenou daňovému subjektu nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem správce daně. Soud I. stupně dospěl ke správnému závěru, že je na místě započítat částku 74 646 Kč, která byla žalobci vyplacena dle § 254 daňového řádu proti kapitalizovanému úroku z prodlení v částce 83 462 Kč, který žalobce požadoval. Ze znění ust. § 254 daňového řádu nevyplývá, že by započtení bylo možné jen za období, kdy se oba úroky časově překrývají.“

5. Ve vztahu k výroku o náhradě nákladů řízení odvolací soud vyšel z toho, že „[ž]alobce je zastoupen obecným zmocněncem, který je daňovým poradcem. Podle § 137 odst. 2 o. s. ř. odměna za zastupování patří k nákladům řízení, jen je-li zástupcem advokát nebo notář v rozsahu svého oprávnění, stanoveného zvláštními právními předpisy anebo patentový zástupce v rozsahu oprávnění, stanoveného zvláštními předpisy. Z toho a contrario vyplývá, že odměna za zastupování poskytnutá zákonným zástupcům, zmocněncům, kteří zastupují účastníky podle § 27, soudem ustanoveným opatrovníkům a zástupcům, nejsou-li jimi advokáti, notáři či patentoví zástupci, nepatří podle § 137 odst. 2 o. s. ř. k nákladům řízení, a to ani tehdy, když tímto zástupce je daňový poradce.“ K tomu dále odvolací soud odkázal na usnesení Ústavního soudu ze dne 4. 4. 2013, sp. zn. I. ÚS 3671/12.

II. Dovolání a vyjádření k němu

6. Rozsudek odvolacího soudu napadl žalobce dovoláním s tím, aby dovolací soud napadený rozsudek zrušil a uložil žalované povinnost uhradit žalobci úrok z prodlení ve výši 83 642 Kč snížený o vyplacený úrok z přeplatku ve výši 140 % diskontní sazby České národní banky platné v první den kalendářního čtvrtletí za období 1. 2. 2010 – 16. 8. 2013, dále aby uložil žalované povinnost uhradit žalobci náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně stanovenou v rozsudku soudu prvního stupně ve výši 75 320 Kč, a konečně, aby žalovaná byla povinna uhradit žalobci náhradu nákladů řízení před odvolacím a dovolacím soudem.

7. Podle dovolatele „ve věci otázky posouzení výše přiznaných úroků a způsobu jejich zápočtu na úrok z přeplatku stanovený daňovým řádem i ve věci nepodřazení daňového poradce pod kategorií ‚obecný zmocněnec‘ resp. přiznání nákladů řízení za zastupování daňovým poradcem ... nebyla tato otázka dovolacím soudem ... ještě řešena.“

8. K provedenému zápočtu kapitalizovaného úroku z prodlení za období 1. 2. 2010 – 16. 8. 2013 oproti úroku z přeplatku od finančních orgánů za období 26. 2. 2001 – 16. 8. 2013 dovolatel uvedl, že „nezpochybňuje fakt, že zákonodárce sleduje úmysl, aby z jednoho pochybení státního orgánu neplynula dvě odškodnění – jednou úrok z přeplatku dle daňového řádu a podruhé úrok z prodlení ve smyslu občanského zákoníku. Tím by skutečně došlo k neodůvodněnému zvýhodnění poškozeného. Dle našeho názoru však pro naplnění záměru odstranění duplicity odškodnění musí být vzaty v úvahu i období, za která se odškodnění vypočítává.“ Dovolatel nesouhlasí s tím, že soud „započtl částku úroku od finančních orgánů za cca 12,5 roku oproti úroku z prodlení za cca 3,5 roku. Dle našeho názoru bylo správné proti sobě započítat pouze úrok z přeplatku a úrok z prodlení za období, kde se oba úroky časově překrývají, tedy za období 1. 2. 2010 – 16. 8. 2013. Pouze v těchto obdobích dochází k duplicitě přiznaných nároků.“

9. K otázce náhrady nákladů na zastupování daňovým poradcem v občanském soudním řízení o náhradě škody podle zákona č. [82/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č.

[358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), dovolatel uvedl, že v usnesení ze dne 4. 4. 2013, sp. zn. I. ÚS 3671/12, kterým odmítl ústavní stížnost pro zjevnou neopodstatněnost, Ústavní soud pouze posuzoval skutečnost, zda případné porušení stěžovatelových práv dosahuje ústavního rozměru, usnesení tak nemá precedenční charakter. S odkazem na zákon č. [523/1992](#) Sb., o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o daňovém poradenství“), dovolatel uvedl, že daňovým poradenstvím dle tohoto zákona je poskytování právní pomoci a finančně ekonomických rad ve věcech daní, odvodů a jiných plateb (dále jen „daně“), jakož i ve věcech, které s daněmi přímo souvisejí. Podle dovolatele řízení o náhradě škody (ve výši nákladů daňového řízení), která vznikla v přímé souvislosti s daňovým řízením, je věcí, která s daněmi přímo souvisí, a proto i poskytování právní služby v této věci je vykonáváno v rámci daňového poradenství. S odkazem na § 137 odst. 2 občanského soudního řádu poukázal na srovnatelnost (z hlediska zákonných předpokladů) profese daňového poradce s profesemi notáře a patentového zástupce, u kterých zákon přiznává úhradu nákladů za zastupování vedle advokátů. Přitom i daňový poradce poskytuje právní pomoc za úplatu v rámci své podnikatelské činnosti. Dovolatel poukázal, že byl zastoupen daňovým poradcem, který jej předtím zastupoval v daňovém řízení, tudíž se s věcí nemusel znovu seznamovat, jakoby to musel učinit advokát. Podle dovolatele je „nespravedlivé a racionálně neodůvodnitelné, aby účastníkovi řízení vedeného podle o. s. ř., který se nechá zastoupit daňovým poradcem v rámci jeho zákonného oprávnění právní pomoc poskytnout, nebyly přiznány náhrady nákladů řízení v té části, které se týkají odměny za zastoupení či dokonce nebylo připuštěno zastupování poškozeného daňovým poradcem, který se v daňové problematice orientuje nejlépe a již z předchozího daňového řízení je seznámen s celou věcí, a je tak schopen nejlépe argumentovat a prokazovat příčinnou souvislost mezi nezákonným rozhodnutím a nesprávným úředním postupem a škodou, zvláště u nesprávného úředního postupu se předpokládá znalost daňového řízení a správní judikatury.“ Poukázal, že ani ve vztahu k notářům a patentovým zástupcům občanský soudní řád dříve zastoupení přímo neupravoval. „Úmysl zákonodárce je v daném případě zjevný - v přiznávání nákladů řízení odlišit zástupce - profesionály od zástupců - běžných občanů s cílem podpořit profesionalitu při zastupování. Tento účel je v daném případě naplněn... Nezařazení daňového poradce mezi zástupce uvedené v § 25, § 25a, § 25b o. s. ř. je tak spíše opomenutím a nereflektováním zákonodárce vzniku profese specializovaného právního poradenství v daních, než záměrem zákonodárce, který by tím sledoval nějaký určitý a legitimní cíl. V souvislosti s touto námitkou poukazujeme na novější procesní předpis, a to soudní řád správní, kde již zákonodárce umožnil, aby účastník soudního řízení byl zastoupen osobou vykonávající specializované právní poradenství podle zvláštních zákonů, týká-li se návrh oboru činnosti v nich uvedených, mj. tedy i daňovým poradcem.“

10. Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

III. Formální náležitosti dovolání

11. Nejvyšší soud dovolání projednal podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (viz čl. II bod 7 zákona č. [404/2012](#) Sb. a čl. II bod 2 zákona č. [293/2013](#) Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

12. Dovolání bylo podáno včas (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) a v zastoupení dovolatele bylo sepsáno advokátem (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.). Dovolací soud se dále zabýval jeho přípustností (§ 236 o. s. ř.).

IV. Přípustnost dovolání

13. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené

rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

14. Nejvyšší soud již v usnesení ze dne 14. 2. 2006, sp. zn. 20 Cdo 2542/2005, ohledně ustanovení § 64 odst. 6 věta pátá zákona č. [337/1992](#) Sb., o správě daní a poplatků, dospěl k závěru, že toto ustanovení vychází nikoliv z pojmu skutečné škody, jak ji má na mysli ustanovení § 442 obč. zák. (zákon č. [40/1964](#) Sb.), ale z celkové částky, kterou je stát (jakožto žalovaný, potažmo povinný subjekt) povinen poškozenému subjektu (žalobci, potažmo oprávněnému) na základě své odpovědnosti uhradit. I když posledně citovaný zákon byl nahrazen daňovým řádem, je ustanovení, k němuž judikoval Nejvyšší soud, svým zněním i účelem identické s ustanovením § 254 odst. 6 daňového řádu (k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 2015, sp. zn. 30 Cdo 391/2015).

15. Z uvedeného tak vyplývá, že řešení otázky započtení úroků z prodlení z nároku na náhradu škody podle zákona č. [82/1998](#) Sb. oproti úroku z neoprávněného jednání správce daně podle § 254 daňového řádu přípustnost dovolání založit nemůže, neboť řešení uvedené otázky dovolacím soudem je v souladu s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu, a proto dovolací soud v rozsahu potvrzení zamítavého výroku o věci samé dovolání podle § 243c odst. 1 o. s. ř. jako nepřipustné odmítl.

16. V rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena otázka, zda účastník řízení má právo na náhradu nákladů zastoupení, je-li jeho zástupcem v občanském soudním řízení daňový poradce. V rozsahu rozhodnutí o náhradě nákladů řízení je tak dovolání podle § 237 o. s. ř. přípustné.

V. Důvodnost dovolání a právní úvahy dovolacího soudu

17. Dovolání není důvodné.

18. Podle § 24 odst. 1 věty první o. s. ř. se účastník může dát v řízení zastupovat zástupce, jež si zvolí.

19. Podle § 25 odst. 1 věty první si zástupcem účastník může vždy zvolit advokát.

20. Účastník si může zvolit zástupcem též notáře, který však může účastníka zastupovat jen v rozsahu svého oprávnění stanoveného zvláštními předpisy (§ 25a odst. 1 o. s. ř.), či patentového zástupce, který však rovněž může účastníka zastupovat jen v rozsahu svého oprávnění stanoveného zvláštními předpisy (§ 25b o. s. ř.). Podle § 26 o. s. ř. může být účastník dále zastoupen odborovou organizací, jejímž je členem (odstavec 1), Úřadem pro mezinárodněprávní ochranu dětí (odstavec 2), právnickou osobou vzniklou na základě zvláštního předpisu, k jejímž činnostem uvedeným ve stanovách patří ochrana před diskriminací na základě pohlaví, rasového nebo etnického původu, náboženství, víry, světového názoru, zdravotního postižení, věku anebo sexuální orientace (odstavec 3), právnickou osobou, k jejímž předmětu podnikání, popřípadě činnosti patří ochrana práv podle autorského zákona (odstavec 4), či právnickou osobou vzniklou na základě zvláštního právního předpisu, k jejímž činnostem uvedeným ve stanovách patří ochrana práv cizinců (odstavec 5), vždy však pouze v zákonem vymezených případech. Obec může být rovněž zastoupena Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových (§ 26a o. s. ř.).

21. Podle § 27 se účastník může dát zastoupit také kteroukoliv fyzickou osobou, která je plně svéprávná. Tento zástupce může jednat jediné osobně (odstavec 1). Soud rozhodne, že zastoupení podle odstavce 1 nepřipouští, jestliže zástupce zřejmě není způsobilý k řádnému zastupování, anebo

jestliže jako zástupce vystupuje v různých věcech opětovně (odstavec 2).

22. Jak vyplývá z citované právní úpravy zastoupení na základě plné moci (§ 24 a násl. o. s. ř.), účastník může být vždy zastoupen pouze advokátem. V ostatních případech může být zastoupen pouze v rozsahu stanoveném zákonem, ať už přímo občanským soudním řádem či zvláštním předpisem. Mezi těmito případy není profese daňového poradce uvedena. Daňovým poradcem tak účastník může být zastoupen pouze podle § 27 o. s. ř. jako tzv. obecným zmocněncem, přičemž i ve vztahu k daňovému poradci se uplatní veškerá omezení z citovaného ustanovení vyplývající, tj. zástupce musí jednat osobně, musí být způsobilý k řádnému zastupování a nesmí v různých věcech vystupovat opětovně (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2017, sp. zn. 30 Cdo 2609/2016).

23. Podle § 137 odst. 2 o. s. ř. odměna za zastupování patří k nákladům řízení, jen je-li zástupcem advokát nebo notář v rozsahu svého oprávnění stanoveného zvláštními právními předpisy anebo patentový zástupce v rozsahu oprávnění stanoveného zvláštními předpisy.

24. Odměna za zastupování tedy nepatří k nákladům řízení vždy, ale pouze v případech, které občanský soudní řád výslovně stanoví. Mezi tyto případy nepatří zastoupení podle § 26 o. s. ř., ani zastoupení obecným zmocněncem podle § 27 o. s. ř. Nelze tedy mezi tyto případy zařadit ani zastoupení zástupcem vykonávajícím jinak profesi daňového poradce.

25. Poukazuje-li dovolatel na podobnost profesí notáře, patentového zástupce a daňového poradce s tím, že „novější procesní předpis“ soudní řád správní (zákon č. [150/2002](#) Sb., dále jen „s. ř. s.“) zastoupení daňovým poradcem umožňuje, pomíjí odlišné vymezení pravomoci (věcné příslušnosti) soudů rozhodujících v občanském soudním řízení (§ 7 o. s. ř.) a ve správním soudnictví (§ 4 odst. 1 s. ř. s.). Daně spadají do oblasti veřejné správy, nevyplývají z poměrů soukromého práva, a proto jsou projednávány ve správním soudnictví, nikoliv v občanském soudním řízení. Z toho také vyplývá, že pokud zákonodárce v občanském soudním řízení neupravil možnost zastoupení účastníka daňovým poradcem, nejednalo se opomenutí, které by bylo třeba překlenout rozšiřujícím výkladem ustanovení § 137 odst. 2 o. s. ř. Naproti tomu například patentový zástupce může zastupovat účastníka jak ve správním řízení před Úřadem průmyslového vlastnictví, a následně ve správním soudnictví, tak před soudem v občanském soudním řízení ve sporech vyplývajících z práva duševního vlastnictví [§ 9 odst. 2 písm. g) o. s. ř. ve znění pozdějších předpisů], samozřejmě zde vždy jen v rozsahu oprávnění stanoveného v ustanovení § 1 odst. 2 zákona č. [417/2004](#) Sb., o patentových zástupcích a o změně zákona o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví, ve znění pozdějších předpisů, tedy ve věcech týkajících se průmyslového vlastnictví. V ostatních případech může i patentový zástupce zastupovat pouze podle § 27 o. s. ř., a to se všemi důsledky z toho vyplývajícími.

VI. Závěr

26. Protože vyřešení otázky nároku účastníka na náhradu nákladů zastoupení daňovým poradcem je v napadeném rozhodnutí odvolacího soudu správné, dovolací soud v rozsahu nákladových výroků dovolání podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělku \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)